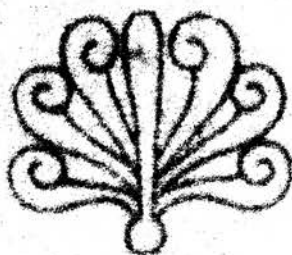

Пролетари всіх країн, єднайтесь!

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“ № 6.

В. ВИННИЧЕНКО

ПОЛІТИЧНІ ЛИСТИ

КИЇВ — ВІДЕНЬ

1 9 2 0

Rare Books

Russian Underground

IX-64

I.

2. 106 6.5.

35651

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ

ДО Т. Т. КОМУНІСТІВ І РЕВОЛЮЦІЙНИХ
СОЦІАЛІСТІВ ЗАХ. ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ.

(стор. 3—12.)

II.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ

ДО КЛАСОВО-НЕСВІДОМОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
ІНТЕЛІГЕНЦІЇ.

(стор. 13—24.)

П-170.

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

З друкарні Ігн. Штайнмана, т. з о. п., Відень, ІХ.

Digitized by
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

До т. т. комуністів і революційних соціалістів Зах. Європи та Америки.

Вельмишановні Товариші!

По різних державах Європи, а також в Америці суть у даний момент представники так званого „Правительства Української Народньої Республіки,“ (або як звичайно називають „Правительства Петлюри“) в особі послів, місій, комісій і т. п. Ці представники виступають перед урядами тих держав, на території яких перебувають, в імені українського народу і як представники єдиного й законного уряду України. Вони в цій ролі вступають у переговори з урядами, партіями, окремими особами, заключають договори, дають з'обов'язання іменем працюючих мас України.

Як бувший голова вищої влади бувшої Української Народньої Республіки, Директорії, я вважаю своїм обов'язком заявити:

1. Такої форми української державности, яку представляють ці люди і яка називається „Українською Народньою Республікою“, більше не існує. Під цією формою державности немає ні одного метра території.

Дійсною формою сучасної української робітничо-селянської держави є: Українська Світська Соціалістична Республіка.

2. Ці люде, які називають себе „Правительством Української Народньої Республіки,“ не мають на це ні юридичного ні фактичного права і їх можна кваліфікувати, як самозванців і узурпаторів. Юридичним першоджерелом влади Директорії був Трудовий Конгрес України. Але Директорія в м. лютому 1919 р. декларацією до держав Антанти Трудовий Конгрес скасовала і таким чином позбавила сама себе єдиної правної підоснови. З лютого 1919 р. Директорія Української Народньої Республіки і її Кабінет Міністрів являються вже захватчиками влади, не відповідальними ні перед яким представницьким органом, безконтрольною групою людей, що фізичною силою захопила право розпорядження матеріальними й людськими засобами української держави. Поки в руках сеї групи людей була невелика територія і маленька армія, вони, коли не правно, то *de facto* могли називати себе правительством того невеличкого клаптика української держави. Але в даний момент, коли в цього „правительства“ немає ні одного метра території й ні одної військової частини, коли за цим „правительством“ нема ні одної справжньої української партії, коли це є невеличка купка розкиданих по різних містах Європи людей що тільки називають себе або „членами Дирек-

торії“, або „міністрами“, то навіть тіні якого
будь права так називатися вони не мають.
Єдиним, дійсним правительством
України є Робітниче-Селянське
Правительство Української Со-
вітської Соціалістичної Респу-
бліки, яке має під собою $\frac{7}{8}$ території
України, яке спирається на робітниче-селян-
ську демократію української землі, яке несе
відповідальність перед вищим представ-
ницьким органом влади України — З'їздом
Рад робітничих і селянських депутатів.

3. На підставі вище-сказаного всякі пере-
говори, договори й з'обов'язання, зроблені
коли й де будь іменем української держави
чи укр. народу так званім „Правительством
Української Народньої Республіки“ після
лютого 1919 року, являються актами
юридично-неправосильними, не
дійсними, за які працюючі класи України
ніякої відповідальности на себе не візьмуть.

Представники „Правительства Україн-
ської Народньої Республіки“ більше року
роблять заходи перед урядами антантських
держав з метою добитись визнання україн-
ської держави. За це визнання вони більше
року служили опорою контрреволюції ан-
тантського імперіялізму на сході Європи й
давали обіцяння боротися й далі з соціалі-
стичною революцією.

Ця ганебна служба не принесла сподіваних результатів. Імперіялізм рахується тільки з власними інтересами та з силою своїх контрагентів. Ніякі обіцяння і навіть офіційні визнання імперіялістичних урядів нічого не варті, коли в контрагента немає власної сили примусити імперіялізм здійснити ті обіцяння й визнання. Досвід відносин України з державами Антанти може найкраще ілюструвати це твердження. В 1918 році я, як Міністр-президент Правительства Української Народньої Республіки (доби Центральної Ради) 4.І-1918 р. приймав офіційних представників Франції й Англії п. п. Табуї і Баге, які в імені своїх Правительств в офіційній декларації заявили про признание України цими державами. Це було тоді, коли антантський імперіялізм був змушений до цього признание з одного боку своїми власними інтересами, а з другого силою української держави. Коли ж власний інтерес Франції й Англії зник, а з другого боку зникла сила того правительства, з яким ці держави вступали в офіційні зносини, так зникло й саме визнання України як держави. Всі ноти, акти й декларації Франції та Англії виявились шмагочками паперу, нікого ні до чого не зобов'язуючими.

Українські працюючі маси не потребують заходів купки ніким не уповноважених і

ні перед ким не відповідальних людей. Визнання прав української робітничче-селянської держави вони досягнуть своєю силою, хотітиме того світовий імперіялізм, чи ні.

Далі, представники „Правительства Української Народньої Республіки“ виступають перед європейським і американським громадянством, як оборонці прав пригніченої української національності. З метою немовби визволення української нації ці люде бажають знищити совітський устрій України, придушити з допомогою антантського імперіялізму соціалістичну революцію й вернути панування буржуазної демократії. Це є або свідоме злочинство проти української нації або несвідома тяжка помилка. Бо найкращим, найвірнішим забезпеченням визволення і можливості вільного, всестороннього розвитку поневолених націй, а особливо типу української, є іменно всесвітня соціалістична революція з метою знищення капіталістичного ладу, як першої основи всякого гніту, в тому числі й національного. Тільки світова соціалістична революція й знищення влади імперіялізму, тільки світова федерація соціалістичних республік може дати найвірнішу гарантію всім поневоленим, недержавним націям їхнього вільного природного розвитку. Хто з членів якоїсь пригнобленої нації дійсно щиро бажає визволення своєї національності, як такої, той повинен

бути активним і послідовним прихильником світового комуністичного устрою.

Потім, ці представники „Правительства Української Народньої Республіки“, виступаючи перед громадянством Європи як противники соціалістичної революції, диктатури пролетаріату, радянського устрою і комунізму, представляють себе як оборонців демократії, загальних демократичних свобод і незмущеної волі народу. Я з самого початку української революції й відродження української державності стояв на чолі всіх (трьох) так званих демократичних і навіть „соціалістичних“ правительств України. На підставі власного досвіду я з повною категоричністю можу сказати, що ця так звана „демократія“ ніколи під владою цих правительств не була здійснена, — в рямцях капіталістичного устрою вона є тільки засіб підтримки й охорони капіталізму. Ніякої свободи для тих клас, що не представлені через свої партії в уряді, виявити свою дійсну волю — в такій демократії немає. Будучи владою класовою, так звана демократична влада являється по суті владою класи капіталістів. Через те всякий соціаліст, який вступає в „демократичний“ уряд, у коаліцію з буржуазними партіями, не зважаючи на все своє найщиріше бажання бути демократом і соціалістом, мусить бути слугою буржуазії й ворогом працюючих клас. Навіть так

звані „соціалістичні“ правительства, (які, наприклад, були на Україні й які виникають тепер подекуди в Європі), коли вони не ставляють собі єдиною, невідкладною метою негайну, рішучу, безпощадну боротьбу з капіталістичним ладом, коли першою задачею не ставлять собі зруйнування всієї державно-бюрократичної машини буржуазної держави і рішучого підризу основ капіталістичного господарства, а гадають перебудовувати повільно, реформами, компромісами й договорами з буржуазією, то на підставі досвіду тих „соціалістичних“ правительств, в яких я брав участь, я можу сказати, що така тактика неодмінно, неминуче, з фатальністю веде до опортунізму, до здачі всіх дійсно-соціалістичних позицій, до болючих конфліктів з своєю совістю, до більших або менших уступок буржуазії й до фактичного підтримування капіталістичного ладу. А в результаті цього неминуче виникає боротьба з працюючими клясами, з тими клясами й навіть партіями, яких ніби ті „соціалісти“ представляють у правительстві. Оправданням служать разураз „загально-національні інтереси“, „добро всього народу“ та всякі інші „патріотично-демократичні“ мотиви. Але це є або самообман або просте обман, в дійсності ж вільна чи невільна охорона непорушності головних підвалин капіталістичного ладу. Остаточним же на

слідком такої „соціалістичної“ політики буває обурення широких народніх мас на цих „соціалістів“ і при відповідних умовах вигнання їх од влади, як то було з „демократичними“ й „соціалістичними“ урядами Української Народньої Республіки.

Для всякого дійсного й послідовного соціаліста може бути тільки одна демократія: робітнича, демократія праці; тільки одне правительство — робітниче-селянське; тільки одна (як переходова) форма влади — радянська; тільки оден шлях до цієї влади: диктатура пролетаріату. Тоді тільки той соціаліст і його партія можуть лишитися дійсно соціалістичними, беручи участь у правительстві. І тільки з'єднаними силами таких соціалістів, — а таке об'єднання велитенськими кроками вже відбувається в III Інтернаціоналі, — може бути зломлена сила всесвітнього капіталізму, цієї найбільшої перепони до справжньої демократії.

Отже, ні з юридичного, ні з фактичного погляду, ні з погляду інтересів українських працюючих мас ці люде, що називають себе „Правительством Української Народньої Республіки“, не мають ніякого права іменувати себе представниками українського народу й іменем його діяти.

Правительствам тих держав, де перебувають ці „представники“, це відомо, але ні буржуазні, ні „демократичні“, ні навіть „со-

діялістичні“ правительства Європи й Америки не вимагають у цих людей ні юридичних, ні фактичних доказів їхнього „представництва“. Вони бачать у них оборонців буржуазного ладу, вірних слуг контрреволюції, „якими — як висловився оден міністр буржуазно демократичного правительства — можна скористуватися в боротьбі з большевизмом“.

З огляду на вище сказане я звертаюся в імени і з доручення Закордонної Групи Укр. Комуністичної Партії, яко член її, до європейських і американських товаришів по світогляду й партійности з гарячим закликом усіма можливими для них засобами паралізувати шкодливу як для соціального так і національного визволення українських працюючих мас діяльність вище згаданих людей, що називають себе послами, міністрами, членами Директорії й взагалі агентами „Правительства Української Народньої Республіки“.

Зокрема Зак. Гр. У. К. П. звертає увагу англійських товаришів на наміри англійського правительства організувати з українських контрреволюційних елементів новий похід на Світську Україну, беручи на себе всяку піддержку й особливо фінансування цієї акції.

Усіх же товаришів, а надто італіянських і німецьких, просить Зак. Г. У. К. П. як найенергічніше й рішучіше перешкажати українській контрреволюції переправляти українських полонених з їхніх країв у Польщу

й Румунію, де цих нещасних людей примусом і обманом в інтересах антантського імперіалізму, польсько-румунської буржуазії й української салдатески (отаманії) направляють на братовбийчу війну з робітниче-селянськими червоними військами України й Росії, що борються за визволення всіх поневолених, понижених і експлуатованих клас і націй усього світу та за розумне, справедливе, трудове життя всієї людськості.

З комуністичним привітом

В. Винниченко,

бувний Міністр-президент перших
двох Правительств Української
Народньої Республіки,

перший Голова Директорії Укр.
Нар. Республіки,

член Закордонної Групи Української
Комуністичної Партії.

Відень, 22 квітня 1920.

Лист до клясово-несвідомої української інтелігенції.

В момент, коли я пишу ці рядки, на Україну наступає польське військо. З ним разом ідуть невеличкі частини українців. Проти польського війська бореться російське військо. А з ним разом виступають також невеликі частини українців. Таким чином на українській землі б'ються українці проти українців.

З цього вже цілком виразно видно, що єдиного фронту в українства немає, що те, що єднало колись в одну цілість усі соціальні формації українства, уступило свою домінуючу роль якійсь инчій дужчій силі, яка розколює одно-національні елементи на два різко ворожі табори.

Ця сила є клясово-соціальні інтереси одного й другого таборів. Оден табір — польсько-українське військо — представляє інтереси буржуазного, капіталістичного ладу; другий табір — українське військо — представляє інтереси соціалістичного, комуністичного ладу. Кожний табір вірить у те, що відповідає його інтересам, чого він сам хоче.

І в такий момент кожний клясово ще несвідомий українець повинен глибоко задуматись над тим, як йому бути, на бік якого табору стати, чиї хотіння підтримувати й обороняти.

Які ж бажання, які прагнення керують польсько-українським табором? Цей табір орієнтується на реакцію, на панування буржуазного ладу. Він щиро вірить у перемогу цього ладу; значить, він щиро його хоче. Я не буду багато говорити, що таке цей лад, що він несе з собою; всякий чесний чоловік знає, скільки горя, несправедливості, утиску, скільки бруду, скільки марнотратства дорогих людських сил несе з собою і необхідно мусить нести капіталістичний устрій громадянства.

Другий табір, російсько-український, вірить у перебудову всього громадянства на соціалістичних, комуністичних основах. Він вірить у це й хоче того; він хоче того і вірить у те. Віра й хотіння як в одного табору так і в другого зливаються в одну силу й впливають з соціальних інтересів і оцінки взаємовідношення сил у сучасному громадянстві. Комуністичний табір хоче знести всі утиски, всі поневолення, вимести весь бруд і дати людськості умови для розумного, ясного життя.

Я належу до російсько-українського, до комуністичного табору. Але моїм іменем користуються ворожі до ідей комунізму люди й різними поясненнями причин моєї належності хочуть нанести шкоду самому комунізму. Через те я дозволяю собі з свого боку пояснити, чому я належу

до комуністичного фронту і що це має значити.

Насамперед, вороги соціалізму запевняють, що моя належність до комуністичного світогляду носить часовий, нещирий, тактичний характер. „Винниченко змінив оден раз свої переконання, може змінити та й напевне змінить їх і вдруге; оден раз визнав свої помилки, визнає їх і ще раз“.

Я хочу перш усього виправити неточність у виразах: я не змінив своїх соціально-політичних переконань. З 1902 року я вважав себе соціалістом. 18 літ я мав переконання, що соціальна нерівність є корінь усякого зла в сучасному громадянстві. Від 1902 року я вступив на шлях боротьби з цим злом, перебуваючи весь час в соціалістичній організації, поділяючи всі наслідки боротьби з існуючим ладом усякого соціаліста в формі арештів, тюрми, вигнання з рідного краю і т. п. В літературних художніх і політичних працях своїх я завжди по мірі своїх сил старався боротись з буржуазним світом, з його політичним устроєм, з його етикою, з його руйнуючими й отруйними установами в усіх сферах життя. Теперешні мої переконання в основі, в суті своїй нічим не змінилися.

А в чому все ж таки різниця?

Різниця в тому, що тодішні мої соціалістичні переконання в головному лише-

лись неперевердними в життя. Вони не перетворювалися в діло, в реальність, не гармонізувалися з життям, лишаючись у сфері „чистого розуму“, теоретизування. Я, як і більшість тих, що щиро вважали себе соціалістами, був головним чином політичним революціонером.

Революція, особливо жовтнева, пролетарська революція 1917 р. в Росії давала змогу соціалістам згармонізувати себе, перетворити в діло свої теоретичні переконання, стати цільними й справжніми соціалістами. Але українським соціалістам перешкодило національне питання, неправильне формулювання його як ними так і російськими соціалістами. Боротьба за національні домагання спинила соціалістичну гармонізацію. Помилки в національному питанні як з одного так і з другого боку, привели до внутрішньої дізгармонії душі українського соціаліста. Треба було перейти необхідні й тяжкі щаблі стихійного процесу, щоб в йому перегоріти, перечистити хаотично-накидану купу явищ і процесів, щоб знайти єдину, гармонізуючу лінію.

І от комунізм і є тою гармонізуючою лінією, яка об'єднує і національне з соціальним, і приводить людину до єдності думки й акції.

Формально я нічого не змінив, але я щасливий, що знайшов себе, що я —

не розірваний тепер, що я „чесний з собою“, се-б-то, що мої переконання не розходяться з моїми ділами, що вся моя воля направлена по лінії цієї гармонізації, що внутрішні конфлікти не роздирають мене, на ослаблюють, не обезвольовують, що я маю змогу бути послідовним і консеквентним до кінця, до найвищої степені.

Це дає комунізм.

І от тут є друга помилка тих, що виступають проти комунізму. Комунізм не є тільки політична теорія, це не є те, що зветься „політикою“. Комунізм є філософія всього життя людини, класи й усього громадянства в найбільших і найдрібніших їхніх актах. Комунізм охоплює рішуче всі сторони людської істоти й її існування на кожному кроці. Комунізм є вища гармонія психічних і фізичних сил людини, є та „чесність з собою“, та послідовність і цільність, яку я силкувався пропагувати й якої сам не додержав, коли на мене хлинула хвиля національної революції. Я не мав сили прийняти й цю хвилю й утримати рівновагу й гармонію всіх сил, всіх хвиль у своїй душі.

І ось в цьому саме й була моя помилка, моя слабкість. А звідси також ясно, що ті люде, які вважають можливим приймати комунізм на час, не розуміють, не знають, що таке комунізм. Вони ніколи над тим не думали, ніколи не хотіли щиро, чесно,

до крові серця свого пройти скальпелем аналізу через все своє життя, вони ніколи не знали вищих радостей і жалюгідно, цупко тримались за свої малесенькі, дрібненькі, убогі втіхи, гадаючи, що в кількості цих втіх є справжня радість і зміст життя.

Через те ці люде дивляться на комунізм як на тактику, як на тимчасовий політичний крок, як на оден із засобів досягнення отих дрібненьких і убогих радостей.

В українців цей погляд поширений. Так само деякі щиро гадають, що комунізм є противний національному визволенню. (Я не кажу про тих, які під національними змаганнями заховують свої дрібненькі, убогі втіхи клясово-соціального характеру і в своєму розв'язанню національної проблеми шукають задоволення цих своїх втіх.) Такий погляд є помилкою, він є результатом незнайомства з суттю комунізма, це є короткозорість людей, які бачать ближчі, поверхові, неістотні явища й не можуть виводити залізно-льоґічних, неминучих конвенцій. Комунізм є таке вчення, така дія, такий устрій, який необхідне, неминуче приводить до цілковитої органічної зміни не тільки соціального устрою але й людей. Коли деякі українці бояться великоруського націоналізму, то на це можна сказати, що українцям треба бути яко мога послідовнішими, вірнішими комуністами, щоб стояти

на сторожі повної комуністичної послідовности, бо іменно комунізм не допускає панування нації над нацією. І що більшими, послідовнішими комуністами будуть руські, великоруські комуністи, то швидче вони тим самим мусітимуть привести самі себе до знищення свого національного панування над українцями.

Ворожі до комунізму люде агітують проти його дрібненькими аргументами: показують на ті чи інші особи, що займають тепер керуюче місце на Україні, на ті чи інші дефекти в їхній політиці, виставляють свої побажання, умови, але коротенькі, маленькі, тимчасові, політиканські. Але що значить одна чи друга, окрема особа в нечуваній, велитенській сутичці двох світів, яка має радикально змінити все життя землі, всі моралі, всі звичаї, всі способи праці, думання й почування?

Для всякого, хто розуміє, що його особиста доля й доля його ближчого оточення, нації, залежить від конечних результатів цієї світової сутички й боротьби, — питання тільки в тому, хто переможе: комунізм чи капіталізм. Переможе комунізм, — значить, з неминучістю, з залізною необхідністю прийде визволення всім поневоленим, — особам, клясам, націям, расам, — бо комунізм сам в собі містить закони цього. Ці закони зітруть всі пережитки, всі забо-

бони, всі тимчасові протиріччя. Коли ж переможе капіталізм, то знов таки з ним вийдуть його закони, а вони з залізною необхідністю принесуть поневолення особам, клясам, націям, расам.

Отже, чи можна всякому експлуатованому, поневоленому (а такими вважають себе українці, як національно пригноблені), хотіти перемоги капіталістичного ладу, з яким ідуть всі дотеперешні страждання людськості? Чи не пора чесним, глибшим духовно українцям, які не скуті клясово-соціальними звичками й інтересами, які не були в рядах гнобителів і визискувачів чужих радостей і праці, чи не пора їм не з погляду тактики підійти до комунізму, до його суті, а з погляду вищої філософії життя, з погляду переоцінки самих себе, своїх хотінь, своїх хоча би особистих, але вищих, але дальших радостей?

Я глибоко, я без вагання вірю, що люде, які не звикли жити дрібними, шкідливими для них самих радостями паразитів, взявши книгу в одну руку, взявши в другу все своє життя і студіюючи те й друге, — чесно, совісно, вдумчиво, — необхідно прийдуть до комунізму.

А цим самим вони прийдуть до ясної, вибачливої посмішки з тих, які їх за це називатимуть не-українцями, зрадниками, запродавцями. Вони тоді цілком виразно

зрозуміють, яка то є велика шкода для українського народу всяка піддержка капіталістичного ладу; яке злочинство проти того самого національного визволення є боротьба з комунізмом. І такі українці почуватимуть себе безмірно більшими українцями, ніж ті люде, які багато й голосно говорять про свої національні вірування, але не розуміють, сути їх, бачать їх вузьенько, бачать ближчі кінчики процесів і не здатні на ширший, дальший огляд і прогноз їх долі.

І таким українцям єдиний вихід і єдине місце: на Україні. Зарані приймаючи всі труднощі, всі прикrostи, будучи готові на всяке часове недовір'я, на всякі перепони в праці, на всякі помилки своїх і чужих, треба їхати на Україну, до свого народу, до своїх поневолених братів і разом з ними, як рядові, самовіддані робітники боротись за той лад, який дасть визволення всій земній планеті, а з тим необхідно і нашому народові. Не мріяти про посади, про теплі місця, про ті чи інші ролі, а думати тільки про роботу, працю і люту боротьбу. І не їхати на Україну тільки в надії, що перемога буде на стороні комуністичних сил. Ні, їхати навіть тоді, коли, здавалось би, ніяких надій нема на перемогу, їхати не для використання перемоги, а для здобуття її, для допомоги, для віддачі себе всього для цього.

Я не маю великої надії на те, що мій лист справить якесь вражіння на тих українців, що марнують своє життя по закордонних кавярнях, що в дрібненьких, убогих втіхах бачать зміст і рацію існування, що радіють з перемог польсько-українського реакційного табору.

Хай ці люде радіють; але нехай же вони пам'ятають, що радіють з перемоги зла, що радіють з великої шкоди українському народові в його національному визволенню. Хай запам'ятають: „поміч“ шляхетської Польщі є юдове лобизання. І цим лобизанням на нову Голгофу віддається українська нація. Нехай пригадають собі ці убогі люде хоча би тільки Галичину, ту нещасну Галичину, яку польська шляхта систематично, свідомо, планомерно винищує хворобами, таборами, розстрілами, як нею винищується там вся українська культура, самий дух української національності. Нехай подумают над тим убогі „патріоти“, що польська шляхта вважає так само й усю правобережну Україну польською землею і що Потоцькі, Браніцькі, Грохольські не ради прекрасних очей отаманів дають свою „поміч“, а ради свого національного й соціального панування на Україні, ради маєтків, ради придбання колонії з Правобережжя, ради Одеського порту, ради українського

хліба й цукру. Нехай радіють кавярнянські патріоти, але нехай же мають мужність отверто сказати собі й другим, з чого вони радіють.

І мій лист не до цих людей. Ці не пойдуть на працю, на боротьбу за повсюдних; вони всі лавою посунуть на посади, на „лакомства нещасні“, вирвані кривавою шляхетсько-польською рукою з рук працюючого народу України. Вони пойдуть до нещасного маніяка-честолюбця — „генерала-гетьмана“ Петлюри, посаженого на убогий, смішний „трон“ найбільшими ворогами українського народу. Хай їдуть, але нехай пам'ятають, що до українського народу їм вороття вже більше не буде.

Ідучи на Україну, на робітничо-селянську, радянську, соціалістичну Україну, я пишу цього листа до тих українців, які не затроєні чадом отаманщини, які не мріють на стражданнях свого народу будувати свої маленькі втіхи, які не визискували нікого і не хочуть визискувати.

І я гадаю, що знайдуться й такі елементи серед української еміграції, які серйозно й щиро подумують над моїм листом, і які так само, як я, напружать всі сили й знайдуть можливість пробитись на робітничо-селянську Україну, щоб там віддати всі свої сили тіла й душі на революцію, на самовіддану працю й боротьбу за долю свого народу. І таких

людей я гаряче всім серцем кличу за собою: на Україну, до змученого, зашарпаного, загроженого реакцією працюючого народу нашого! До тяжкої праці, до знищення всіх своїх поверхових, скороминущих втіх, до готовності на голод, хвороби, смерть! До всього тяжкого й прикрого я кличу таких людей. І ті люде, які на це пойдуть, які згодяться на це їхати, ті вже матимуть аразу, тут же, на місці нагороду, вони матимуть ту вищу компенсацію, ту вищу радість, якої словом пояснити не можна і якої ніколи не зрозуміють кавярнянські лінохи, прихильники польсько-українського табору, оборонці світової реакції, зла й насильства.

Ту вищу радість розуміють і мають тільки ті, які не гниють, які мають живі сили, які прагнуть побільшувати їх, умножати, гармонізувати, які здатні прийняти в себе великі страждання в ім'я великого щастя.

Тих ще раз з повного товариського гарячого чуття серцем я кличу за собою: на Україну! на соціалістичну, радянську Україну! в ряди борців за щастя всіх поневолених, всієї України, всієї людськості!

Відень, 4. V. 1920. В. Винниченко.